

Фінагеев В.О., суддя апеляційного суду
Київської області, кандидат юридичних
наук

ДЕЯКІ СПОСОБИ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ЗАСОБІВ ДОСТУПУ ДО БАНКІВСЬКИХ РАХУНКІВ

Криміногенна обстановка, що складається в економіці України не лише перешкоджає нормальному розвитку фінансової системи країни, але й вимагає підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів, пошуку найбільш оптимальних підходів до вирішення проблем, що виникають у процесі виявлення та розслідування кримінальних правопорушень у кредитно-фінансовій сфері, а саме шахрайства з фінансовими ресурсами [1, с. 279].

Більшість шахрайських посягань вчиняється групами з чітким розподілом ролей співучасників, які застосовують хитрощі для обману потерпілих (найчастіше вчиняються такі дії: збут підроблених коштовностей; карткове махлярство; заволодіння цінностями під приводом надання послуг і виконання робіт по різних цивільно-правових угодах; обман у лотереях; використання підроблених документів; обрахування при розмінюванні грошових купюр; вручення на рахунок оплати так званих «ляльок»; гадання, ворожіння; шлюбні афери; видавання шахраями себе за представників органів публічної влади, штатних співробітників відомих комерційних і некомерційних організацій; побудова фінансових та інших «пірамід») [2, с. 109].

Незаконний доступ до банківських рахунків технологічно поєднує пов'язані між собою кримінально карані діяння проти власності (ст. 185, 190, 191 КК України), у сфері господарської діяльності (ст. 200, 205, 209, 231 КК України), використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем і комп'ютерних мереж (ст. 361, 361-1, 362 КК України), службової діяльності. Зростає питома вага кримінальних правопорушень, учинених у складі організованих злочинних груп за участю службових осіб банків. Злочинці уміло приховують свої дії, зокрема справжні наміри маскують за допомогою удаваних юридичних угод, а збитки - шляхом

підроблення фінансових документів, незаконного втручання в роботу автоматизованих інформаційних систем тощо. Практиці відомо про низку інших проблем збирання доказів, встановлення причетності до них конкретних осіб, проведення процесуальних дій.

До того ж, з прийняттям нового КПК України, у порівнянні з вже застарілою практикою досудового розслідування, особливого значення набуває удосконалення існуючих та створення нових методик виявлення та розслідування злочинів у сфері банківської діяльності. Це, у свою чергу, потребує формування адаптованої до сучасних вимог методології та оволодіння нею практикою при особливій увазі питанням організації початкового етапу розслідування, проведення слідчих (розшукових) дій [1, с. 4].

Усі способи вчинення злочинів, пов'язаних з незаконним доступом до банківських рахунків, можна диференціювати на три основні групи: 1) способи незаконного доступу до банківських рахунків, пов'язані з використанням розрахунків платіжними дорученнями; 2) способи вчинення злочинів, пов'язаних з незаконним доступом до банківських рахунків, пов'язані з використанням операцій у сфері обігу банківських платіжних карток; 3) способи вчинення злочинів, пов'язані з використанням інших засобів доступу до банківських рахунків.

Підсумовуючи вищевикладене слід відзначити, що важливу роль в організації виявлення та розслідування злочинів досліджуваної категорії відіграє правильна оцінка способів їх приховування. Способи приховування злочинів, пов'язаних з незаконним доступом до банківських рахунків, можна умовно поділити на такі групи:

1) приховування злочину шляхом маскування інформації та її носіїв: зміна юридичної адреси та фактичного місця перебування суб'єкта господарювання; переведення працівника на інше місце роботи (до іншого підрозділу, іншої установи); використання підроблених платіжних та інших документів і технологічних помилок для маскування незаконної операції; багаторазовий переказ коштів рахунками, змішування на декількох рахунках легальних коштів і таких, що одержані злочинним шляхом; конвертація та переведення в готівку незаконно здобутих коштів; різні операції з легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом;

2) приховування злочину шляхом знищення інформації та її носіїв: ліквідація підприємств і фінансових установ; знищення предметів і документів (приховане їх втратою, незаконним заволодінням), за допомогою яких вчинювався злочин (платіжні документи, бухгалтерська звітність, записи в системах електронних платежів тощо);

3) приховування злочину шляхом фальсифікації інформації та (або) її носіїв: давання завідомо неправдивих показань; викривлення фінансової, статистичної, технологічної, податкової та іншої документації; погрози, переконання або підкуп працівників банківської безпеки, правоохоронних органів й органів контролю, використання корупційного прикриття та інші прийоми протидії розслідуванню.

Список використаних джерел

1. Мудряк Т.О. Криміналістичні проблеми розслідування шахрайства з фінансовими ресурсами та шляхи їх вирішення / Т.О. Мудряк // Порівняльно-аналітичне право. - 2014. - № 1. - С.279-281.
2. Кришевич О.В. Кримінальна відповідальність за шахрайство, вчинене групою осіб за попередньою домовленістю або організованою групою / О.В.Кришевич // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика) : наук.-практ. журн. - 2015. - № 1 (34). - С. 109-114.